

'N ONDERSOEK NA DIE BETEKENIS VAN DIE PROTESTANTSE NAGMAALSFOMULIER BY DIE WEK VAN LEWE IN ENKELE PEDAGOGIESE DOELSTRUKTURE

deur

Mev. Johanna Petronella Botha

B.Sc. B.Ed.

Voorgelê ter vervulling van 'n deel van die vereistes vir die graad
Magister Educationis in die Departement Fundamentele Pedagogiek,
in die Fakulteit Opvoedkunde, Universiteit van Pretoria.

Leier: Prof. dr. W. A. Landman

DANKBETUIGINGS

Innige dank en waardering word hiermee betuig aan:

Prof. Dr. W.A. Landman as merkwaardige en besielende studie-leier. Sy persoonlike voorbeeld dien tot aanmoediging en aansporing.

Proff. J.A. Heyns en B.J. Engelbrecht van die Universiteit van Pretoria, vir hulp met die theologies-dogmatiese aspek van die verhandeling.

Kol. Dr. J.F. Potgieter, SM, en my suster, Dr. José Faure, vir vrye gebruik van hulle boekerye.

Kollegas, vriende en familie vir belangstelling en aanmoediging.

Mev. M. Fouché vir die wyse waarop die tikwerk behartig is.

Hein, Henriëtte en Gerda vir geduld, opoffering en daadwerklike hulp tydens die studie-tyd.

My ouers wat ons reeds ontval het. Pappa wat, onderskraag deur mamma, altyd jonk van gees, aktief in denke en studerende gebly het en daar mee 'n onuitwisbare indruk en 'n navolgenswaardige voorbeeld gelaat het.

Bowe-al aan die Bron van alle lewe, uit wie, van wie en deur wie al ons hulp en sterkte in die arbeid genadiglik voortgevloeи het.

HOOFSTUK 1

ORIËNTERENDE INLEIDING

	<u>Bladsy</u>
1.1 <u>INLEIDING</u>	1
1.1.1 <u>Doelstrukture:</u>	4
1.1.1.1 Sinvolheid van bestaan	4
1.1.1.2 Selfbeoordeling en selfbegrip	4
1.1.1.3 Menswaardigheid	4
1.1.1.4 Sedelik-selfstandige besluitvorming en verantwoordelike handeling	5
1.1.1.5 Normidentifikasie	5
1.1.1.6 Lewensopvatting	6
1.1.2 <u>Die bron van opvoedingslewe:</u>	7
1.1.2.1 Die lewensopvatlike bron	7
1.1.2.2 Bronne van die Christelik-Protestantse lewensopvatting	8
1.1.2.3 Besluit op voorlopige aparte bestudering van die lewensopvatting	8
1.1.3 <u>Die verskynsel "wek-van-lewe":</u>	13
1.1.3.1 Die direkte metode	14
1.1.3.2 Die pedagogiese perspektief-metode	15
1.1.4 <u>Pedagogiek as Essensie-pedagogiek:</u>	18
1.1.4.1 <u>Essensies</u>	18
1.1.4.2 <u>Inhoude:</u>	23
(i) Algemeen-geldige inhoud	23
(ii) Partikuliere inhoud	26
(iii) Draende en inhoudelike momente (Warnach)	26
(iv) Vorm en inhoud (Leo Gabriel)	27
1.1.4.3 <u>Sintese:</u>	28
(i) Sintese-denke	29
(ii) Outentieke Sintesering	30

1.2 DIE SETEKENIS VAN DIE HEILIGE NAGMAAL:	
<u>ALGEMEEN:</u>	33
 1.2.1 <u>Die Woord</u>	33
 1.2.2 <u>Die Sakramente</u>	34
1.2.2.1 Waarom is dit nodig?	34
1.2.2.2 Die wese van die sakrament.	36
1.2.2.3 <u>By die Nagmaal:</u>	40
(a) Die tekens	41
(b) Die seëls	42
(c) Die betekende saak	43
(d) <u>Samevattend: Die wesenlike van die sakrament by die Heilige Nagmaal</u>	45
 1.2.3 <u>Die Heilige Nagmaal</u>	46
1.2.3.1 Die instelling van die Nagmaal	47
1.2.3.2 Hoe die Heilige Nagmaal gevier moet word	50
(a) Wat behels die Nagmaalsformulier?	50
(b) Fundering : Liefde teenoor God en medemens	50
1.2.3.3 <u>Die werklike inhoud van die formulier</u>	52
(i) Die instelling	52
(ii) <u>Die waaragtige ondersoek:</u>	53
a. nadenke oor die sonde,	53
b. hart ondersoek, of jy waaragtig glo,	53
c. gewete en gesindheid ondersoek, vermaning.	53
(iii) <u>Oordink waartoe ingestel:</u>	55
vertroue, onbetwyfelbare geloof, met die daad bewys.	
(iv) Gebed om voor God te verootmoedig.	56

(iii)

Bladsy

(v)	"Onse Vader ..."	57
(vi)	Twaalf artikels van die Christelike geloof	57
(vii)	Tafelgebed en uitnodiging	57
(viii)	<u>Die kommunie</u> : Die uitdeel van die brood en wyn	57
(ix)	Dankgebed en lofsang	57
1.2.3.4	Wie mag nou aansit by die tafel van die Here?	57
1.2.3.5	<u>Betekenis van die Nagmaal:</u> (in besonder)	60
(i)	Wat <u>vir</u> die mens gedoen word	62
(ii)	Wat <u>deur</u> die mens gedoen word	65
(iii)	Wat <u>met</u> die mens gebeur	68
(iv)	Wat <u>onderling</u> geskied	72
1.2.3.6	<u>Die Struktuur van die Inhoud:</u>	74
	Moontlike relevante fundamentele religieuse strukture:	
(i)	Sonde	75
(ii)	Regverdigmaking (Genade, Geloof, Verlossing)	76
(iii)	Heiligeid	76
(iv)	Besondere Mensbeskouing	76
(v)	Dankbaarheid : 1. teen God,	76
	2. teen die medemens	76
1.3	<u>RELEVANTE DIALEKTISE TRIADES</u>	78
1.3.1	<u>Die dialektiese triade:</u>	
	<u>Latent lewend/lewensvatbaar/wek-van-lewe</u>	80
1.3.1.1	Latent lewend : eienskappe	82
1.3.1.2	Opvallende essensies:	85

(iv) /

<u>Eerste triade:</u>		
<u>Sluimerende funksionering/In-staat-tot-funksionering/Laat-funksioneer</u> 86		
(a) Eerste beweging	86	
(b) Tweede beweging	86	
<u>Tweede triade:</u>		
<u>Verborgte beweging/Moontlikheid-tot-beweging/Voltrekking-van-beweging</u> 88		
(a) Eerste beweging	88	
(b) Tweede beweging	88	
<u>Derde triade:</u>		
<u>Besikbaar-as-keusemoontlikheid/Ontvanklik-vir-lewe-vanweé-keuse/Keuse-vir-verwerkliking</u> 90		
(a) Eerste beweging	90	
(b) Tweede beweging	90	
1.3*2	Die dialektiese triade: Lewensvatbaar/wek-van-lewe/lewende doelstrukture	91
1.4	REDES WAAROM VERWAG KAN WORD DAT DIE NAGMAALSFORMULIER WEK-VAN-LEWE STATUS HET	92
1.4.1	Die essensie is lewe-wekkende genade	92
1.4.2	Die inhouds as wek-van-lewe middele:	94
1.4.2.1	Dis 'n menslike situasie en veronderstel handeling	94
1.4.2.2	Dis 'n aanspreek-aanhoor relasie	94
1.4.2.3	Dit openbaar 'n opdraggewende karakter t.o.v.:	95
(i)	Gewete ondersoek,	95
(ii)	Hart ondersoek,	96
(iii)	Gesindheid en voorneme ondersoek.	97
1.4.2.4	Dit het 'n normerende en normatiewe karakter	98
1.4.2.5	Dit word onderlig deur die Ideële mens-beeld	99

1.4.2.6	Dit is sakrament en genademiddel	99
1.4.2.7	Dit is 'n sinvolle gebeure, gerig op 'n doel	100
1.5	<u>PROBLEEMSTELLING</u>	100
1.6	<u>VERDERE PROGRAM</u>	103

HOOFSTUK 2

SINVOLHEID VAN BESTAAN

2.1	<u>INLEIDING</u>	105
	Die sin van die Opvoeding	109
2.2	<u>SINVOLHEID VAN BESTAAN : BESKRYWING EN UITLEG</u>	112
2.2.1	Bewus-van-lewenseise	113
2.2.2	Besef-van-bevraagdheid	114
2.2.3	Opgeroep-word-tot-antwoord	117
2.2.4	Voer-van-verantwoordbare-lewe	119
2.2.5	Rekenskap-van-deelname	121
2.3	<u>SINVOLHEID VAN BESTAAN : Essensies</u>	124
2.4	<u>SINVOLHEID VAN BESTAAN : Nagmaalsformulier-inhoude</u>	125
2.4.1	<u>Inhoude wat betrekking het op die sin van die lewe:</u>	125
2.4.1.1	Geloof,	126
2.4.1.2	... berou het,	128
2.4.1.3	... oordink waartoe,	128
2.4.1.4	... in dankbaarheid.	130
2.4.2	<u>Relevante Religieuse strukture:</u>	130
2.4.2.1	Versoening	130
2.4.2.2	Genade: a) Algemene genade,	131
	b) Genade verbond:	
	i) Werkverbond	132
	ii) Evangeliese verbond	133

I.	Die inhoud van die <u>belofte</u>	134
II.	Vergewing is <u>genade</u>	135
III.	... ontvang in <u>geloof</u>	135
IV.	<u>Verlossing</u>	136
2.4.2.3	<u>Geregtigheid:</u> a) Uit die Ou Testament	137
	b) Uit die Nuwe Testament	138
	c) Geregtigheid by die mens	138
	Gesindheid: (i) teenoor God,	139
	(ii) teenoor die medemens.	140
2.4.2.4	Regverdigmaking	140
2.4.3	Samevattend	146
2.5	<u>SINTESE</u>	
2.5.1	Inleiding	147
2.5.2	Sinvolheid van bestaan as waardevolle pedagogiese doelstruktuur	147
2.5.3	<u>Die dialektiese triade : Sinvolheid-van-bestaan/Nagmaalsessensies/Sinvolheid van 'n Protestantse bestaanswyse</u>	149
2.5.3.1	<u>Die beweging:</u> Sinvolheid-van-bestaan na Nagmaalsformulieressensies	150
2.5.3.2	<u>Tweede beweging na:</u> Die geïntegreerde synswyse nl. Sinvolheid van 'n Christelike Protestantse bestaanswyse	154

SELFBEOORDELING EN SELFBEGRIP

3.1	<u>INLEIDING</u>	161
3.2	<u>SELFBEOORDELING EN SELFBEGRIP : Beskrywing en Uitleg</u>	163
3.2.1	Self-wees	163
3.2.2	Selfbegrip-as-opgawe	167
3.2.3	Selfbeoordeling	172
3.2.4	Persoonwees-interpretasie	175
3.2.5	Selfbegrip-integrasie	177
3.3	<u>SELFBEOORDELING EN SELFBEGRIP : Essensies</u>	179
3.3.1	Kritiese beoordeling	
3.3.2	Normaanwending	
3.3.3	Uitspreek-van-sedelike-oordeel	
3.3.4	Beoordeling-van-afkeurenswaardigheid	
3.3.5	Veroordeling-van-afkeurenswaardigheid	
3.3.6	Oorgaan-tot-selfingryping	
3.4	<u>SELFBEOORDELING EN SELFBEGRIP : Nagmaalsformulier-inhoude</u>	179
3.4.1	Inhoude wat betrekking het op selfbeoordeling en selfbegrip	179
3.4.2	<u>Nagmaalsessensies:</u>	183
3.4.2.1 ons tevore reg beproef ...	
3.4.2.2 waaragtige ondersoek	
3.4.2.3 sy hart ondersoek	
3.4.2.4 sy gewete ondersoek	
3.4.3	<u>Die religieuse struktuur : Sonde</u>	183
3.4.3.1	Inleidend	183
3.4.3.2	God en die Sonde	185
3.4.3.3	Die sondeval en die mens	186
3.4.3.4	Kennis van die sonde	187

a)	Wat weet die mens van sonde?	187
b)	Waarvandaan die onderskeiding tussen goed en kwaad?	188
c)	Langs watter weg het kennis van die sonde ontstaan?	189
	(i) Uit die Wet	190
	(ii) Uit die Evangelie	192
3.4.3.5	Die wesenlike van die sonde	194
3.4.3.6	Wat is die wesenlike van selfondersoek?	195
3.4.3.7	Die werking van die sonde	196
3.5	<u>SELFBEOORDELING EN SELFBEGRIP : Sintese</u>	199
3.5.1	Die dialektiese triade: Selfbeoordeling en selfbegrip/Nagmaalsessensies/ 'n Christelik-Protestantse wyse van selfbeoordeling en selfbegrip	199
3.5.1.1	<u>Die beweging:</u>	
	Selfbeoordeling en selfbegrip na Nagmaalsformulieressensies	199
3.5.1.2	<u>Tweede beweging na:</u>	
	Die geïntegreerde synswyse nl. 'n Christelik-Protestantse wyse van selfbeoordeling en selfbegrip	205
	(i) Sedelike oordeel	207
	(ii) Persoonlike stellingname in sedelike uitsprake	209
	(iii) Persoonwees-interpretasie	213
	(iv) Selfbegrip as opgawe	216
	(v) Selfbegrip-integrasie	219

HOOFSTUK 4

DIE PEDAGOGIESE DOELSTRUKTURE : MENSWAARDIGHEID, SEDELIK-SELFSTANDIGE BESLUITVORMING EN VERANTWOORDELIKE HANDELING, NORMIDENTIFIKASIE EN LEWENSOPVATTING

4.1 <u>INLEIDING</u>	221
4.2 <u>MENSWAARDIGHEID</u>	221
4.2.1 <u>Menswaardigheid: Beskrywing en uitleg</u>	221
4.2.2 <u>Menswaardigheid: Essensies</u>	225
4.2.2.1 Bewuswees-van-menswaardigheid	
4.2.2.2 Beoefening-van-menslikheid	
4.2.2.3 Waardevolheid-van-behoorlikheidseise	
4.2.2.4 Wete-van-waardeverwerkliking	
4.2.2.5 Agting-vir-ander-se-menswaardigheid	
4.2.3 <u>Menswaardigheid: Nagmaalsformulier-inhoude</u>	226
(Die relevante religieuse struktuur : <u>Die mens na God se Beeld</u>)	226
4.2.4 <u>Sintese</u>	227
4.2.4.1 <u>Die dialektiese triade: Menswaardigheid/Nagmaalsformulieressensies/n Christelik-Protestantse menswaardigheid</u>	227
4.2.4.2 <u>Die beweging</u>	
Menswaardigheid na Nagmaalsformulieressensies	228
4.2.4.2 <u>Tweede beweging na:</u>	
Die geïntegreerde synswyse nl.'n Christelik-Protestantse menswaardigheid	230
4.3 <u>SEDELIK-SELFSTANDIGE BESLUITVORMING EN VERANTWOORDELIKE HANDELING</u>	239
4.3.1 <u>Sedelik-selfstandige besluitvorming en verantwoordelike handeling : Beskrywing en uitleg</u>	239

4.3.2	<u>Sedelik-selfstandige besluitvorming en verantwoordelike handeling: Essensies</u>	246
4.3.2.1	Getrouheid-aan-beslissinge	
4.3.2.2	Keuses-in-lig-van-behoorlikheidseise	
4.3.2.3	Handeling-in-lig-van-behoorlikheidseise	
4.3.2.4	Selfstandigheid-in-keuse	
4.3.2.5	Selfstandigheid-in-handeling	
4.3.2.6	Verantwoordelikheidsaanvaarding-vir-keuses	
4.3.2.7	Verantwoordelikheidsaanvaarding-vir-handeling	
4.3.2.8	Keuse-vir-behoorlikheidseise	
4.3.2.9	Aanvaarding-van-persoonlike-verantwoordelikheid	
4.3.2.10	Afwys-van-verantwoordelikheidsverskuiwing	
4.3.2.11	Afwys-van-verantwoordelikheidsontduiking	
4.3.3	<u>Sedelik-selfstandige besluitvorming en verantwoordelike handeling : Nagmaalsformulierinhoude</u>	247
	(Die relevante religieuse Struktuur : Heiligmaking)	
4.3.4	<u>Sintese</u>	249
4.3.4.1	<u>Die dialektiese triade :</u> Sedelik-selfstandige besluitvorming/ en verantwoordelike handeling/ Nagmaalsformulieressensies/ Sedelik-selfstandige besluitvorming en verantwoordelike handeling volgens Christelik-Protestantse norme.	249
4.3.4.2	<u>Die beweging:</u> Sedelik-selfstandige besluitvorming en verantwoordelike handeling na Nagmaalsformulieressensies	249
4.3.4.3	<u>Tweede beweging na:</u> Sedelik-selfstandige besluitvorming en verantwoordelike handeling volgens Christelik-Protestantse norme.	253

4.4 NORMIDENTIFIKASIE	260
4.4.1 Normidentifikasie: Beskrywing en uitleg	260
4.4.2 Normidentifikasie: Essensies	262
4.4.2.1 Behoorlikheidsbeoefening-uit-eiekeuse	
4.4.2.2 Vereenselwiging-met-besondere-norme	
4.4.2.3 Toereikende normkennis	
4.4.3 Normidentifikasie: Nagmaalsformulier-inhoude	262
(Die relevante religieuse struktuur : Volharding)	
4.4.4 Sintese	264
4.4.4.1 Die dialektiese triade: Normidentifikasie/Nagmaalsformulier-essensies/Christelik-Protestantse wyse van Normidentifikasie	264
4.4.4.2 Die beweging: Normidentifikasie na Nagmaalsformulieressensies	264
4.4.4.3 Die tweede beweging na: Die geïntegreerde synswyse, 'n Christelik-Protestantse wyse van Normidentifikasie	266
4.5 LEWENSOPVATTING	270
4.5.1 Lewensopvatting: Beskrywing en uitleg	270
4.5.2 Lewensopvatting: Essensies	276
4.5.2.1 Lewe-van-behoorlikheidseise	
4.5.2.2 Gehoorsaamheid-aan-behoorlikheidseise	
4.5.2.3 Aanvaarding-van-besondersheid-van-lewensopvatting	
4.5.2.4 Bewuswees-van-lewensopvatlike-eise	
4.5.2.5 Kennis-van-lewensopvatting	
4.5.2.6 Verwerwing-van-lewensopvatting	
4.5.2.7 Bestendiging-van-lewensopvatting	
4.5.2.8 Bowetenskaplikheid-van-lewensopvatting	

4.5.3	<u>Lewensopvatting:</u> Nagmaalsformulier=inhoude	277
	(Die relevante religieuse struktuur: <u>Dankbaarheid</u>)	
4.5.4	Ten slotte	280

HOOFSTUK 5

SAMEVATTEND

5.1	<u>INLEIDING</u>	282
5.2	<u>SINVOLHEID VAN BESTAAN</u>	282
5.2.1	... glo ...	282
5.2.2	... ware dankbaarheid ...	283
5.3.3	... berou het ...	283
5.3.4	... oordink waartoe ...	284
5.3.5	... vas kan glo ...	285
5.3	<u>SELFBEOORDELING EN SELFBEGRIP</u>	286
5.3.1	... ons tevore reg beproef ...	286
5.3.2	... waaragtige ondersoek ...	287
5.3.3	... hart ondersoek ...	287
5.3.4	... gewete ondersoek ...	288
5.4	<u>MENSWAARDIGHEID</u>	288
5.4.1	... sonder enige geveinsdheid ...	288
5.4.2	... waardige deelgenote ...	289
5.4.3	... met mekaar ... in liefde saam verbind ...	289
5.4.4	... onsself verloën ...	289
5.5	<u>SEDELIK-SELFSTANDIGE BESLUITVORMING EN VER-ANTWOORD-ELIKE HANDELING</u>	290
5.5.1	... nadink oor ...	290
5.5.2	... ernstige voorneme ...	290
5.5.3	... wat weet ...	291

Bladsy

5.5.4	... kan verootmoedig ...	291
5.5.5	... ook gesind is ...	291
5.5.6	... daagliks moet stry ...	292
5.5.7	... met die <u>daad</u> teenoor mekaar bewys ..	292
5.5.8	... ons kruis opneem ...	292
5.6	<u>NORMIDENTIFIKASIE</u>	293
5.6.1	... opreg te wandel ...	293
5.6.2	... met ware vertroue ... oorgee	293
5.6.3	... nie twyfel nie ...	294
5.6.4	... volgens ... gebooie te lewe	294
5.6.5	... nie aan die uitwendige ... bly hang nie, maar ons harte opwaarts verhef	294
5.7	<u>LEWE-NSOPVATTING</u>	295
5.7.1	... met sy ganse lewe ...	295
5.7.2	... God ... aanroep ...	295
5.7.3	... ons Heiland bely ...	296
5.8	<u>TEN SLOTTE</u>	298

----oo----